

Spis treści

Od redakcji	5
Lista osób, które wsparły wydanie książki	15
Wstęp	17
Wykaz skrótów	34
Opracowania	37
Hugon Zieliński, 14 Wielkopolska Dywizja Piechoty. Zarys kroniki działań w 1939 r.	37
Jan Dynowski, Działania 14 Wielkopolskiej Dywizji Piechoty w kampanii 1939 r.	71
Dowództwo Dywizji	103
1. Płk Mieczysław Łukoski, dowódca piechoty dywizyjnej 14 DP Zarys kroniki 14 Wielkopolskiej Dywizji Piechoty w kampanii roku 1939	103
2. Kpt. Michał Dudziak, oficer sztabu dowódcy piechoty dywizyjnej 14 DP Fragment listu do Zygmunta Zawadzkiego	117
3. Płk Zygmunt Karasiński, dowódca artylerii dywizyjnej 14 DP. Relacja	118
4. Ppłk dypl. Jan Kobyłański, szef sztabu 14 DP. Działania 14 DP	125
5. Por. dypl. Zygmunt Zawadzki, oficer operacyjny 14 DP Przebieg działań 14 DP w wojnie polsko-niemieckiej 1939 r.	130
6. Por. dypl. Zygmunt Zawadzki, oficer operacyjny 14 DP Pamiętnik. Część I. Kampania wrześniowa 1939 r.	144
7. Por. Ignacy Antoni Siciński, oficer służby wywiadowczej artylerii dywizyjnej 14 DP. Relacja	165

8. Kpt. Stanisław Magnuski , pomocnik oficera informacyjnego sztabu 14 DP Relacja z polskiej kampanii wrześniowej	168
9. Kpt. Stanisław Magnuski , pomocnik oficera informacyjnego sztabu 14 DP Relacja o wydarzeniach dn. 16–17 września 1939 r.	168
10. Kpt. dypl. Janusz Kodreński , kwatermistrz 14 DP Sprawozdanie z działań 14 Dywizji Piechoty w kampanii wrześniowej 1939 r.	170
11. Mjr Ignacy Mreła , dowódca łączności 14 DP. Sprawozdanie z kampanii wrześniowej 1939 r.	176
12. Por. Zbigniew Słuszkiewicz , dowódca 14 plutonu radio 14 DP Sprawozdanie z udziału w kampanii polskiej 1939 r.	179
13. Ppor. rez. Jerzy Modzelewski , oficer dyspozycyjny szefa taborów 14 DP Relacja z przebiegu kampanii wrześniowej 1939 r.	179
Pododdziały rozpoznawcze	183
14. Por. Stanisław Skibniewski , dowódca 71 samodzielnej kompanii czołgów rozpoznawczych Relacja spisana przez Zygmunta Zawadzkiego w Warszawie podczas koleżeńkiego zjazdu z okazji 50-lecia szkół podchorążych	183
15. Plut. Władysław Krotoszak , podoficer broni, a następnie zastępca dowódcy I plutonu 71 kompanii kolarzy 14 DP. Wniosek o nadanie odznaczenia bojowego za udział w walkach wrzesień 1939	185
16. Podkomisarz Adam Olasik , komendant komisariatu granicznego Policji Państwowej w Zbąszyniu Relacja dotycząca wydarzeń w Zbąszyniu 1 IX 1939 r. pt. Spotkanie z Wehrmachtem oddziałów osłonowych na odcinku Zbąszynia, pow. Nowy Tomyśl, województwo poznańskie, w dniu 1 września 1939 r.	186
55 Poznański Pułk Piechoty	191
17. Plk Władysław Wiczerzyński , dowódca 55 pp 55 Poznański Pułk Piechoty i jego działania we wrześniu 1939 r.	191
18. Por. Włodzimierz Słojewski , dowódca plutonu pionierów i pgaz 55 pp Relacja z kampanii wrześniowej 1939 r.	234
19. Ppor. rez. Krzysztof Morawski , dowódca kompanii gospodarczej 55 pp Bitwa kutnowska (ze wspomnień uczestnika)	238
20. Ppor. rez. Antoni Jaśkiewicz , oficer gospodarczy I batalionu 55 pp Relacja z kampanii wrześniowej 1939 r.	243
21. Ppor. rez. Władysław Konwiński , dowódca plutonu 2 kompanii strzeleckiej 55 pp Relacja z kampanii wrześniowej 1939 r.	248
22. Ppor. rez. Hieronim Zapłata , dowódca plutonu 4 kompanii strzeleckiej 55 pp Sprawozdanie z kampanii wrześniowej 1939 r.	250
23. Ppor. Cyryl Pstrąg-Bieleński , dowódca I plutonu 6 kompanii strzeleckiej 55 pp, a następnie dowódca tej kompanii. Odpowiedź na kwestionariusz B. Część II	252
24. Kpt. Władysław Korwin-Piotrowski , dowódca 2 kompanii km 55 pp Sprawozdanie z kampanii wrześniowej 1939 r. w Polsce	253
25. Por. Henryk Krystek , dowódca plutonu 2 kompanii ckm 55 pp Relacja z kampanii wrześniowej 1939 r.	258
26. St. strz. Andrzej Brylski , pluton łączności II batalionu 55 pp Protokół dotyczący udziału w kampanii wrześniowej	261
27. Ppor. rez. Józef Nowak , adiutant III batalionu 55 pp. Relacja. Część I	261

28. Por. Czesław Kazimierski , dowódca 7 kompanii strzeleckiej 55 pp Relacja z działań września 1939 r.	265
29. Strz. Antoni Gogolewski , 7 kompania strzelecka 55 pp. Sprawozdanie z kampanii 1939 r.	285
30. Kpt. rez. Stefan Otworowski , dowódca 8 kompanii strzeleckiej 55 pp. Oświadczenie w sprawie czynów bojowych dowódcy plutonu, a następnie 9 kompanii strzeleckiej 55 pp, ppor. Zenona Taczuka . . .	285
31. Ppor. rez. Julian Bidwaniec , dowódca I plutonu 8 kompanii strzeleckiej 55 pp, a następnie dowódca tej kompanii. Załącznik do zeszytu ewidencyjnego Instr. L.dz. 310-145/39	286
32. Ppor. rez. Franciszek Günther , dowódca III plutonu 9 kompanii strzeleckiej 55 pp Relacja z kampanii wrześniowej w Polsce	293
57 Pułk Piechoty Wielkopolskiej	
Karola II Króla Rumunii	297
33. Ppłk dypl. Tomasz Rybotycki , dowódca 57 pp Fragment zapisków z oflagu na temat działań pułku w dniach 12–18 września 1939 r.	297
34. Ppłk dypl. Tomasz Rybotycki , dowódca 57 pp Naświetlenie stanu faktycznego walki o las Emilianów w nocy z 15/16 i dnia 16 IX 1939 r.	301
35. Ppłk dypl. Tomasz Rybotycki , dowódca 57 pp Uwagi i moja relacja o dniach 15–18 września – 14 DP w kampanii 1939 r.	305
36. Ppłk dypl. Tadeusz Rybotycki , dowódca 57 pp. Pismo do szefa Biura Historycznego płk. Adama Sawczyńskiego w sprawie relacji oficerów 55 pp na temat działań tego pułku w dniach 16–19 IX	336
37. Ppłk dypl. Tomasz Rybotycki , dowódca 57 pp. Położenie 55 pp w dniach 16–18 IX 1939 r. na podstawie relacji oficerów tego pułku, por. Czesława Kazimierskiego i por. Henryka Krystka	337
38. Ppłk dypl. Tomasz Rybotycki , dowódca 57 pp. Rekonstrukcja rozkazu ustnego dowódcy 14 DP dla dowódcy 57 pp, wydanego 15 IX 1939 r. w Chąśnie	343
39. Ppłk dypl. Tomasz Rybotycki , dowódca 57 pp. Rekonstrukcja rozkazu pisemnego dowódcy 14 DP wydanego około godz. 1.30–2.00 17 IX 1939 r. dowódcom pułków na odprawie w m.p. dywizji	344
40. St. sierż. Jan Orłowski , szef kancelarii 57 pp. 57 pp w wojnie obronnej 1939 roku	345
41. St. sierż. Jan Orłowski , szef kancelarii 57 pp. Krótki życiorys, śmierć i pogrzeb generała Franciszka Włada, dowódcy 14 DP Wlkp. – w roku 1939 w wojnie przeciwko Niemcom	406
42. St. sierż. Jan Orłowski , szef kancelarii 57 pp. Ukrycie sztandaru pułkowego – w czasie zakończenia walk przez 57 pp w wojnie obronnej w roku 1939 przeciwko Niemcom – oraz losy w latach 1939–1958 . . .	409
43. Kpt. Łukasz Grzywacz-Świtalski , zastępca oficera mobilizacyjnego 57 pp Relacja o mobilizacji pułku	411
44. Kpt. Władysław Kaniowski , kwatermistrz, a następnie dowódca 6 kompanii strzeleckiej i dowódca II batalionu 57 pp. Przebieg działań 57 pp w kampanii 1939 r.	414
45. Kpt. Bolesław Sobociński , II adiutant 57 pp. Działania 57 Pułku Piechoty Wielkopolskiej	417
46. Kpt. Bolesław Sobociński , II adiutant 57 pp Załącznik działań w poszczególnych dniach od 15 do 18 IX	427
47. Kpt. Jan Krassowski , kwatermistrz 57 pp. Sprawozdanie z udziału w kampanii polskiej 1939 r.	428
48. Kpt. Franciszek Fido , dowódca plutonu artylerii piechoty 57 pp. Relacja	429
49. Por. Władysław Polaszek , dowódca kompanii zwiadowców 57 pp Załącznik do zeszytu ewidencyjnego	431
50. Por. Władysław Polaszek , dowódca kompanii zwiadowców 57 pp List do gen. bryg. Klemensa Rudnickiego	438

51. Ppor. Zdzisław Pietrzyk , dowódca plutonu pgaz 57 pp. Relacja	440
52. Mjr Stanisław Hrycek , dowódca I batalionu 57 pp, por. Stanisław Drozd , dowódca 1 kompanii strzeleckiej 57 pp. Działania bojowe 57 pp	446
53. Kpt. Włodzimierz Sawka , dowódca 3 kompanii strzeleckiej 57 pp. Wspomnienia	449
54. Por. Leon Jarzemski , dowódca 2 kompanii strzeleckiej 57 pp. Relacja z kampanii wrześniowej	459
55. Ppor. Karol Grzegorzczak , dowódca plutonu 3 kompanii strzeleckiej 57 pp, potem dowódca kompanii w batalionie mjr. Solskiego w OZ 14 DP. Sprawozdanie z kampanii wrześniowej 1939 r.	472
56. Kpr. pchor. Roman Maćkowiak , zastępca dowódcy, a następnie dowódca III plutonu 4 kompanii strzeleckiej 57 pp. Odpowiedzi na pytania zawarte w liście – dotyczące walk 57 pp Wlkp. w 1939 r.	474
57. Plut. rez. Otton Zbigniew Domski , podoficer taborowy i zastępca dowódcy III plutonu 4 kompanii strzeleckiej 57 pp. Relacja w formie odpowiedzi na pytania	476
58. St. sierż. Antoni Paterski , dowódca III plutonu 2 kompanii km 57 pp Wyciągi z listów (relacja)	479
59. Por. Stefan Radziwiński , dowódca 8 kompanii strzeleckiej 57 pp Zapis relacji ustnej zanotowanej przez Zygmunta Zawadzkiego	480
60. Ppor. Jan Wyderkowski , dowódca I plutonu 8 kompanii strzeleckiej 57 pp Fragmenty wspomnień	481
61. Plut. pchor. Stanisław Dobak , dowódca drużyny, a od 16 IX plutonu 8 kompanii strzeleckiej 57 pp Wspomnienia żołnierza	495
62. Por. Jan Rzyśko , dowódca 3 kompanii ckm 57 pp Opis działań III/57 pp w dniu 16 września 1939 r.	501
63. Por. Jan Rzyśko , dowódca 3 kompanii ckm 57 pp Sprawozdanie z kampanii wrześniowej w Polsce	503
64. Bohaterski czyn strzelca 57 pułku piechoty (Relacja oficera 7 baterii 14 pal)	505
65. St. strz. Antoni Małecki , granatnikowy, 8 kompania strzelecka 57 pp. Protokół zeznania	505
58 Pułk Piechoty Wielkopolskiej	507
66. Ppłk Stanisław Tomiak , dowódca 58 pp. Moje wspomnienia z kampanii wrześniowej 1939 r.	507
67. Por. Stanisław Jakiel , dowódca kompanii zwiadowców 58 pp Relacja w formie odpowiedzi na pytania Zygmunta Zawadzkiego	510
68. Kpr. Edmund Batura , działonowy działka ppnc w kompanii przeciwpancernej 58 pp. Relacja	521
69. Ppor. rez. Marian Wache , batalion marszowy 58 pp, zastępca dowódcy plutonu artylerii piechoty 58 pp. Sprawozdanie z udziału w kampanii wrześniowej 1939 r.	523
70. Por. rez. Stanisław Waliszewski , dowódca plutonu łączności I batalionu 58 pp Sprawozdanie z udziału w kampanii polskiej 1939 r.	528
71. Por. Andrzej Bielicki , dowódca 1 kompanii ckm 58 pp. Relacja	529
72. Por. Andrzej Bielicki , dowódca 1 kompanii ckm 58 pp Pamiętnik prowadzony w czasie działań we wrześniu 1939 r.	532
73. Ppor. Józef Grzesiak , dowódca 1 kompanii strzeleckiej 58 pp. Relacja	543
74. Ppor. rez. lek. Antoni Jędrzejczak , lekarz I batalionu 58 pp, od 1 września 1939 r. w sztabie GO gen. bryg. Edmunda Knolla-Kownackiego. Sprawozdanie z kampanii wrześniowej w Polsce	545
75. Mjr Paweł Kołyszko , dowódca II batalionu 58 pp. Notatka z relacji ustnej	547
76. Mjr Paweł Kołyszko , dowódca II batalionu 58 pp Relacja – fragment listu do Apoloniusza Zawilskiego	548

77. Por. Henryk Zawadzki , dowódca 4 kompanii strzeleckiej 58 pp. Meldunek w sprawie rejestracji faktów, uwag i spostrzeżeń dotyczących przygotowań i działań wojennych	549
78. Por. Witold Boleszyc-Dalski , dowódca 6 kompanii strzeleckiej 58 pp. Wyciąg z pamiętnika	551
79. Kpt. Ksawery Masiak , dowódca 2 kompanii ckm 58 pp Kampania wrześniowa 1939 r. II baon 58 pp	553
80. Sierż. pchor. rez. Marian Małecki , zastępca dowódcy II plutonu 8 kompanii strzeleckiej 58 pp Sprawozdanie z udziału w kampanii polskiej w 1939 r.	555
81. Kpt. Stanisław Jaroszewicz , dowódca 3 kompanii ckm 58 pp. Relacja	558
82. Por. Stanisław Sobiś , dowódca 10 kompanii 58 pp, a następnie dowódca taborów pułku Relacja z kampanii wrześniowej w Polsce	560
83. Por. rez. Edward Liczbański , dowódca 1 kompanii batalionu marszowego 58 pp, od 11 września 1939 r. dowódca 1 kompanii strzeleckiej. Sprawozdanie z kampanii polskiej z roku 1939	566
84. Ppor. rez. Józef Patelka , dowódca 2 kompanii batalionu marszowego 58 pp, po jego rozwiązaniu oficer gospodarczy i żywnościowy II batalionu 58 pp Sprawozdanie z udziału w kampanii polskiej 1939 r.	567
14 Wielkopolski Pułk Artylerii Lekkiej	569
85. Por. Mikołaj Ignatowicz , adiutant 14 pal Relacja o odparciu czołgów niemieckich przez 6 baterię	569
86. Por. Mikołaj Ignatowicz , adiutant 14 pal Fragment relacji o działaniach pułku w końcowej fazie bitwy nad Bzurą	571
87. Ppor. Witold Lipiński , oficer obserwacyjny 14 pal Relacja z kampanii wrześniowej 1939 r.	578
88. Mjr Jan Kowalski , dowódca I dywizjonu 14 pal. Relacja – fragment listu do Apoloniusza Zawilskiego na temat walk dywizjonu w dniach 16–20 września	585
89. Mjr Jan Kowalski , dowódca I dywizjonu 14 pal „Wyciąg z moich notatek” dotyczący walki z czołgami w dniu 16 września 1939 r.	586
90. Ppor. Janusz Tetzlaff , dowódca plutonu zwiadowczego I dywizjonu 14 pal Relacja z działań 1939 r.	586
91. Por. rez. Józef Kostkowski , oficer żywnościowy I dywizjonu 14 pal Sprawozdanie z kampanii wrześniowej w Polsce	589
92. Ppor. rez. Ludwik Kościelski , oficer zwiadowczy 3 baterii 14 pal Sprawozdanie z kampanii wrześniowej w Polsce we wrześniu 1939 r.	596
93. Plut. pchor. Benedykt Moszyński , kolumna amunicyjna I dywizjonu 14 pal Przebieg kampanii wrześniowej	599
94. Ppor. rez. Kazimierz Zieliński , oficer obserwacyjny, a później oficer łącznikowy do piechoty II dywizjonu 14 pal. Relacja z kampanii wrześniowej 1939 r.	604
95. Ppor. rez. Stanisław Kowalski , oficer gospodarczy II dywizjonu 14 pal. Sprawozdanie	607
96. Por. rez. Henryk Bogdański , oficer ogniowy 5 baterii 14 pal Relacja z kampanii wrześniowej 1939 r.	607
97. Kpt. Stanisław Morawski , dowódca 6 baterii 14 pal, w obronie Modlina dowódca 2 baterii 8 dac Relacje z kampanii wrześniowej 1939 r.	609
98. Kpt. Stanisław Morawski , dowódca 6 baterii 14 pal. Relacja	629
99. Mjr Jan Szwed , dowódca III dywizjonu 14 pal. Sprawozdanie z kampanii wrześniowej 1939 roku	634

100. Ppor. Zygmunt Marciniecki , oficer zwiadowczy III/14 pal. Relacja o działaniach dywizjonu	646
14 dywizjon artylerii ciężkiej	655
101. Ppor. Stefan Zwierzyński , oficer zwiadowczy 14 dac Relacja z przebiegu działań we wrześniu 1939 r.	655
102. Ppor. rez. lek. wet. Tadeusz Łożyński , lekarz weterynarii 14 dac Relacja z kampanii wrześniowej 1939 roku	657
Inne oddziały dywizji	661
103. Sierż. pchor. Ryszard Pluszczyk , zastępca dowódcy III plutonu 1 kompanii 14 batalionu saperów Sprawozdanie z udziału w kampanii polskiej 1939 r.	661
104. Ppor. rez. lek. wet. Alojzy Neterowicz , park intendentury 14 DP Sprawozdanie z kampanii wrześniowej	662
105. Ppor. rez. lek. Stanisław Mikołajewski , ordynator II oddziału szpitala polowego nr 701 Sprawozdanie uczestników walk wrześniowych	663
106. Ppor. rez. lek. Stanisław Winter , chirurg – zastępca dowódcy 14 kompanii sanitarnej Sprawozdanie z kampanii polskiej 1939 r.	664
107. Ochotnik Bronisław Pyszczerski , sanitariusz 14 pal. Protokół przesłuchania	665
108. Ppor. Mieczysław Kossów , dowódca 707 kolumny taborowej (702 grupa marszowa służb 14 DP) Relacja	665
Varia	666
109. Ksiądz Józef Molak , proboszcz parafii Matki Bożej Królowej Polski w Iłowie List do Marty Wład w sprawie pogrzebu jej męża gen. bryg. Franciszka Włada	666
110. St. szer. Henryk Durski , łącznik w dowództwie 57 pp Wspomnienie o gen. Franciszku Władzie, dowódcy 14 Dywizji Piechoty – Poznań	667
111. 1940, Z „Księgi bohaterstwa polskiego” – sylwetki żołnierzy 57 pułku piechoty	669
Obsada personalna	671
Reprodukcje szkiców i dokumentów	689
Dokumenty gen. bryg. Franciszka Włada	745
Zdjęcia	756
Bibliografia	766
Skorowidz nazwisk	768
Skorowidz nazw geograficznych	782